

РАЗПОРЕЖДАНЕ

№ 11302

гр. София, 19.12.2023 г.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 44 състав,
в закрито заседание на 19.12.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Владимирова

като разгледа дело номер **11891** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 250-254 от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/.
Образувано е по искане на сдружение „ИЗПРАВИ СЕ БГ“ ЕИК –[ЕИК], представлявано от М. Б. М. – Н., В. Г. Т., в качеството на общински съветник в СОС, В. В. Й., Г. С. К., чрез адв. Й. Т., срещу действия на длъжностни лица от областна управа [населено място], [улица], по демонтиране и нарязване на бронзовите фигури на Паметника на Съветската армия, находящ се в Княжеска градина , [населено място], които не се основават на административен акт или на закон.
Твърди се, че на 12.12.2023 г. длъжностни лица от областна управа на [населено място] и наети от тях работници са започнали демонтиране – включващо нарязване на бронзовите фигури на Паметника на Съветската армия. Незаконните фактически действия по унищожаване на бронзовите фигури на паметника продължават и в момента , като е заявено намерение за окончателно демонтиране /нарязване/ на скулпторите до К. /22.12.2023 г./. Според молителите описаните действия не се основават на административен акт, нито на закон. По съображения подробно изложени в искането се претендира постановяване на разпореждане по реда на чл. 253 АПК, с което да бъде разпоредено от съда да бъдат прекратени безусловно действията по демонтиране и унищожаване /нарязване/ на бронзовите фигури на Паметника на Съветската армия, които действия не се извършват по силата на административен акт или на закон.
С молба от 18.12.2023 г. от молителите е депозирано Разпореждане за прилагане ПАМ по чл. 192, ал .1, т. 2 б. А и Б от ЗКН, с която гл. инспектор при ГД „ИОКН“ при Министерство на културата е разпоредил на областна администрация – област С. незабавно да бъдат спрени всички дейности по монтаж на монумент „Паметник на Съветската армия“ до изясняване на законосъобразните обстоятелства, във връзка с изискванията на ЗКН.

На 15.12.2023 г. е депозирано искане от сдружение „Гражданска инициатива за демонтиране на паметника на съветската армия“, представлявано от К. С., за конституирането му като заинтересована страна по делото.

На 18.12.2023 г. е постъпило становище от областния управител на област С., ведно с доказателства за изпращане на административната преписка по пощата на 15.12.2023 г. Ответникът сочи, че монументът „Паметник на Съветската армия“ /ПСА/ е частна държавна собственост съгласно решение на МС № 527 от 02.08.2023 г. В тази връзка след приемане на решението в АДС № 3418/18.09.1947 г. е отразено, че ПСА е в управление на областния управител на област С.. Съгласно писмо от 21.07.2023 г. на министъра на културата във връзка със становище по чл. 17, ал. 1 от ЗДС е посочено, че за Министерство на културата нуждата от Монумент „Паметник на Съветската армия“ е отпаднала с издаване на Заповед № I-2621/15.12.1955 г. на министъра на културата. В заключение е посочено, че на основание чл. 31, ал. 1, т. 3 от Закона за администрацията и чл. 7, ал. 1, т. 4 от Устройствения правилник на областните администрации- „Областният управител отговаря за опазването и защитата на държавната собственост на територията на областта“. Позовал се и на разпоредбата на чл. 14, ал. 2 от ЗДС, съгласно който имотите и вещите – държавна собственост, се управляват в съответствие с предназначението им за нуждите, за които са предоставени, с грижата на добър стопанин.

В изпълнение на разпореждането по чл. 252, ал. 2 от АПК по делото е постъпило становище и от 19.12.2023 г. от Областна администрация на област С. /изпратено по пощата на 15.12.2023 г./, ведно с документи по преписката.

СЪДЪТ, след като обсъди доводите на страните и събраните писмени доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

С т. 1 от Решение № 168 на Столичния общински съвет (СОС) от 09.03.2023 г. е възложено на кмета на Столична община да поиска от Държавата да премести монумент „Паметник на Съветската армия“ от поземлен имот с идентификатор 68134.106.136, публична общинска собственост, и постоянно експониране на скулптурните фигури и барелефи в Музея за изкуството от периода на социализма към Националната галерия или върху друг подходящ държавен терен извън централната градска част на С., при спазване на всички съгласувателни процедури. С т. 2 от цитираното решение се изисква от областния управител на област С. да предприеме всички необходими фактически и правни действия по изпълнението на т. 1.

Във връзка с цитираното решение на СОС от областния управител е иницирана процедура по чл. 6, ал. 1 от ЗДС за обявяването на монумент „Паметник на съветската армия“ (ПСА) от имот - публична държавна собственост за имот - частна държавна собственост, като тази процедура е финализирана с Решение на Министерски съвет № 527 от 02.08.2023 г.

Съгласно становище по реда на чл. 17, ал. 1 от Закона за държавната собственост на министъра на културата с изх. № 08-00-219/21.07.2023 г., за Министерство на културата нуждата от Монумент „Паметник на Съветската армия“, разположен в Княжеската градина, е отпаднала с издаване на Заповед № 1-2621/15.12.1955 г. на министъра на културата, като от този момент същият не се води в регистъра - опис на имотите с предоставени права за управление на Министерство на културата, същият не се стопанисва от министерството и не се води в счетоводния му баланс. В тази връзка, след приемане на цитираното решение на МС от 02.08.2023 г. в Акт за

държавна собственост № 3418 от 18.09.1947 г. е отразено, че ПСА е в управление на областния управител на област С..

По отношение на „Паметник на Съветската армия“ със Заповед № САГ 23-РА-20-21/20.03.2023 г. на Главния архитект на Столична община е наредено на Областния управител на област С. да предприеме незабавни действия по премахване на разместените и компрометирани облицовъчни плочи с надписа от паметника и да ограничи достъпа до монумент „Паметник на Съветската армия“, разположен в „Княжеска градина“. Със същата е разпоредено да се предприемат незабавни действия по премахване на разместените и компрометирани облицовъчни плочи с надписи от Паметника на Съветската армия и ограничаване на достъпа до същият. Заповедта на главния архитект е мотивирана с това, че от извършен оглед на място от Комисия по чл. 196, ал 1 от ЗУТ на 24 февруари 2023 година е установено разместване и рушене на облицовъчните плочи на западната фасада на монумента, както облицовъчни плочи с нарушена цялост. Констатирано е, че фронталната част на монумента, вследствие на падналите плочи, е в лошо техническо и функционално състояние и са създадени предпоставки за възникване на инциденти с граждани, посещаващи градината. Установени са и недобре закрепени плочи. Прието е, че паметникът попада в приложното поле на член 194, ал. 4 от ЗУТ. С тези мотиви е разпоредено, областният управител на област С. град да предприеме незабавни действия по премахване на разместените и компрометирани облицовъчни плочи с надписи от паметника и да ограничи достъпа до обекта в 14-дневен срок от връчване на заповедта.

В административните преписка е приложена и покана за доброволно изпълнение на тази заповед САГ23-РА- 20-21 от 20 март 2023 година на Главния архитект на Столична община до Областния управител.

С писмо от 23.03.2023 г. областният управител на област С. е поискал от директора на Националния институт за недвижимо културно наследство да му отговорено на следните въпроси: 1. Попада ли ПСА в чертите на групова пространствена група и на коя; паметника притежава ли характер на културна ценност, ако отговорът е положителен, коя държавна институция следва да полага грижи по опазването, съхранението и консервирането на монумента. В тази връзка към писмото е приложена и покана за доброволно изпълнение по чл. 277, ал. 1 АПК на гл. архитект на СО и негова заповед от 20.03.2023 г.

На 30.03.2023 г. е депозиран в областна управа писмо с вх. № ОА23-6030 на директора на НИИКН, с което информира, че „Монумент ПСА“ в [населено място] не притежава статут на единична недвижима културна ценност по смисъла на чл. 59, ал. 4 и чл. 65 от Закона за културното наследство /ЗКН/. Обектът попада в обхвата на територията с културно-историческо наследство със статут на групова недвижима културна ценност - „Зона на исторически развия се обществен градски център“ /А-1/, II част, гр. 7 в [населено място], деклариран с писмо № 4469 от 22.08.1986 г. на НИПК като групов паметник на културата. Обектът попада в границите на II-ра защитена зона на археологическия резерват „Антична Сердика и Средновековен Средец“, обявен с Постановление на МС № 36 от 01.06.1976 г. и включен под № 16 в приложение към чл. 50, ал. 3 от ЗКН списък на археологическите резервати“, като монумент ПСА не е елемент от горепосочените групови недвижими културни ценности. Същият не притежава статут на военен паметник и не е културна ценност по смисъла на ЗКН. В заключение в писмото е посочено, че към министъра на културата съществува СЕСИИ – постоянно действащ орган, който разглежда

инвестиционни проекти за изграждане и поставяне на паметници , монументално-декоративни структури в публични пространства в урбанизирани извънселищни територии, както и тяхното преместване или премахване. Макар че не е изрично посочено, действията по консервиране на монумента също попада в обхвата на дейност на СЕСИИ.

С писмо изх. № ОА23-6752/10.04.2023 г. областният управител на област С. във връзка със Заповед № САГ23-РА-20-21/20.03.2023 г. на гл. архитект на СО и покана за доброволно изпълнение по чл. 277, ал. 1 от АПК от главния архитект на СО е поискал от министъра на културата да разпорежи Специализиран експертен съвет за изобразителни изкуства /СЕСИИ/ да разгледа случая и да даде експертно становище относно действията по премахване на разместените и компроментирани облицовъчни плочи с надписа от паметника и ограничаване достъпа до обекта.

В отговор на горепосоченото писмо с Писмо вх. № ОА23-8377/10.05.2023 г. министърът на културата уведомява областния управител, че дейностите по ремонтване на монумента подлежат на съгласуване по реда на чл. 84 ЗКН съобразно статута на територията, в която попада, но в случай, че не се променя визията и мястото на паметника, то дейностите не са предмет на разглеждане от Специализиран експертен съвет за изобразителни изкуства /СЕСИИ/.

След приемане на Решение № 527 от Министерския съвет на 02.08.2023 г. от областния управител на област С. са предприети действия за изпълнение на заповедта на главния архитект на Столична община за ограничаване на достъпа до обект монумент „Паметник на Съветската армия“, разположен в „Княжеска градина“ и за обследване на същия с оглед изпълнение на решението на СОС от 9 март 2023 година. Съгласно Констативен протокол с изх. № РСЦ23-ДИ05-436/15.08.2023 г. кмета на Столична община, район „Средец“ е предписал да бъдат предприети незабавни мерки по ограничаване на достъпа на граждани в близост до съоръжението, чрез ограждането му със строителна ограда, както и да бъдат демонтирани елементи – каменни блокове с надписи във видимо предаварийно състояние и тези възстановени със СМР извършени без одобрени строителни книжа, както и други елементи по техническа преценка на състоянието им.

С Договор № АСД-09-291 от 01.09.2023 г. е възложено изготвяне на експертно становище относно състоянието на бронзовите композиции и барелефи, част от монумент „Паметник на Съветската армия“, разположен в „Княжеска градина“.

Според ответника от изготвеното становище от скулптура и приложения снимков материал е прието, че е необходимо да се предприемат спешни мерки за реставриране на бронзовите фигури и барелефи. В експертното становище, изготвено от скулптора М. М., е посочено следното:

„След направеното обстойно обследване на всички скулптурни релефи от Монумента с цел установяване на моментното състояние на произведението на изкуството от средата на миналия век давам следното заключение: Бронзовите скулптури и барелефи са пострадали от времето и имат забележими дефекти. Тези дефекти освен че водят до изкривено представяне на оригиналното произведение, което засяга не само неговата художествена и историческа стойност, но и представляват много сериозна заплаха за сигурността и здравето на наблюдаващите или случайно преминаващите хора. Цялостната композиция е изложена близо 70 години на множество натоварвания и изпитания на времето, които са довели до видими разрушения във външния и вид. Липсата на поддръжка на бронзовите отливки е

довела до получаване на деформации и големи пукнатини, които създават риск от отделяне при съвкупност от неблагоприятни въздействия. Металната укрепваща конструкция на всички барелефи е корозирала и дефакто не изпълнява предназначението си. Липсват части от бронзовите композиции вследствие на вандалски прояви.

С цел съхраняване на културно-историческото наследство и опазване живота и здравето на хората, пребиваващи в близост до Монумента експертът дава следните препоръки:

1. Да се изготви част „Технологична“ към ПБЗ за демонтаж на бронзовите фигури;
2. При демонтажа да се спазват препоръките на скулптора за точките на захващане на фигурите;
3. Демонтираните фигури да се сортират и надпишат;
4. Демонтираните фигури да се положат в специални сандъци, укрепени с подходящ материал против счупване при транспортирането им;
5. Да се извърши реставрация на бронзовите фигури и барелефи;
6. Реставрираните композиции да се изложат на подходящо място. “

От представено постановление 272 от 8 декември 2023 година се установява, че в бюджета на Министерски съвет се предвиждат 260000 лв. за финансово осигуряване необходимите ремонтни дейности за поправка и заздравяване на паметника от Областния управител на С., в качеството му на държавен орган, който съгласно член 18, ал. 1 от Закона за държавната собственост управлява имота.

Предвид гореизложеното и съобразно изготвения План за безопасност и здраве - част Технически проект и ПУСО, които са съгласувани от Столична община - район Средец и дирекциите „Зелени системи“ и „Управление и анализ на трафика“, е изпратено уведомление на основание чл. 195, ал. 3 от ЗУТ до Столична община и до район Сердика, че от 12.12.2023 г. започва поетапно преместване на всички бронзови фигури и барелефи, част от монумент „Паметник на Съветската армия“, поради неотложността на възстановителните дейности с оглед осигуряване на сигурността и безопасността на гражданите и предотвратяване разрушаването на Монумент „Паметник на Съветската армия“, разположен в „Княжеска градина“.

СЪДЪТ, след като обсъди доводите на страните и събраните писмени доказателства, приема от правна страна следното:

Искането е процесуално допустимо – подадено от лица с правен интерес, тъй като незаконосъобразните действия по премахване на Паметника на Съветската армия засягат правата на всички субекти, които ползват градската среда за своя дейност, включително и на гражданите и сдруженията.

Тъй като настоящото производство се развива по реда на чл. 250 и сл. АПК, то искането за конституиране на сдружение „Гражданска инициатива за демонтиране на паметника на съветската армия“, като заинтересова страна по делото се явява недопустимо и същото следва да бъде оставено без уважение.

Разгледано по същество искането е основателно по следните съображения:

С разпоредбата на чл. 250 - Раздел I, Глава XV на АПК е регламентирана защита срещу всякакви фактически действия на административните органи и техните длъжностни лица, които не се основават на административен акт или на закона. За да е допустимо искането по чл. 250, ал. 1 АПК е необходимо твърдяното фактическо действие да не е прекратено и да е налице правен интерес от търсената защита. Съдът намира, че тези предпоставки са налице.

В случая твърдяното незаконосъобразно фактическо действие е свързано с извършване на действия от длъжностни лица на областна управа [населено място], [улица], по демонтиране и нарязване на бронзовите фигури на Паметника на Съветската армия, находящ се в Княжеска градина, [населено място].

В становището си депозирано на 18.12.2023 г. ответникът твърди, че действията, които се извършват по демонтиране на Паметника на Съветската армия се основават на разпоредбата на чл. 31, ал. 1, т. 3 от Закона за администрацията, според която областният управител отговаря за опазването и защитата на държавната собственост на територията на областта.

Настоящият съдебен състав приема, че в конкретния случай от доказателствата по преписката не се установява действията по демонтиране на "Паметника на Съветската армия" да се основават на закон или на административен акт, нито да целят защита на вещта - частна държавна собственост.

По делото не е представен административен акт, въз който да се разпорежда премахването на паметника, а единствено е наличен план за безопасност – регламентиращ начинът, по който следва да се извърши демонтажа на паметника.

Действията по демонтаж на паметника не могат да бъдат обосновани с постановеното от Столичен общински съвет решение № 168 от 09.03.2023 г., с което се „възлага на кмета на Столична община да поиска от държавата да премести монумент „Паметник на Съветската армия“ в Музея за изкуството от периода на социализма към Националната галерия или върху друг подходящ държавен терен извън централната градска част на [населено място], при спазване на всички относими съгласувателни процедури. В т. II от същото решение е прието, че се изисква от областния управител на област С. да предприеме всички необходими фактически и правни действия по изпълнението на т. I. С решението в частта му по т. II на областния управител не се разпорежда да извърши демонтаж на паметника, а да предприеме съответните фактически и правни действия по преместването му.

Не може да бъде прието като основание за извършваните действия приложената заповед № САГ23-РА- 20-21 от 20.03.2023 г. на Главния архитект на Столична община, с която се цели осигуряване на безопасността на гражданите. От съдържанието на същата е видно, че с нея е разпоредено на областния управител да предприеме незабавни действия по премахване на разместените и компрометирани облицовъчни плочи с надписа на паметника и ограничаване достъпа до монумента, т.е. обект на заповедта не е целия монумент.

По делото липсват доказателства и за изпълнение на изискванията предвидени в чл. 83 и 84 ЗКН.

След като фактическите действия по демонтиране и нарязване на бронзовите фигури на "Паметника на Съветската армия" не се основават на административен акт или на закон, то същите се явяват неоснователни по смисъла на чл. 250, ал. 1 от АПК, поради което съдът следва да разпореди същите да бъдат безусловно прекратени. Извод в обратна посока не може да бъде обоснован и въз основа на представените по електронен път документи от областния управител на област С. и по –конкретно на Протокол № 79 с рег. № ПР-92 от 18.12.2023 г. от заседание на СЕСИИ.

Воден от горното и и на основание чл. 253, ал. 2 АПК, Административен съд –

София град, Трето отделение, 44 състав,

РАЗПОРЕДИ:

НАРЕЖДА ДА БЪДАТ БЕЗУСЛОВНО ПРЕКРАТЕНИ ДЕЙСТВИЯТА извършвани от длъжностни лица от Областна администрация на област – С.-град по демонтиране и нарязване на бронзовите фигури на „Паметника на Съветската армия“, находящ се в Княжеска градина, [населено място].

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ искането на сдружение „Гражданска инициатива за демонтиране на паметника на съветската армия“, представлявано от К. С., за конституирането му като заинтересова страна по делото.

Разпореждането може да се обжалва в тридневен срок от издаването му по реда на глава XIII от АПК.

Препис от разпореждането да се връчи незабавно на страните.

СЪДИЯ: